

КИРИЛЪ ХРИСТОВЪ

плюс върху дълото на големия българинъ Пенчо Славейковъ

(Продължение отъ 1 стр.)

Знаменитата четворка около сп. „Мисъл“: д-ръ Кръстевъ, Пенчо Славейковъ, П. К. Яворовъ и П. Ю. Тодоровъ той нарича „банда“, „разбойнически вертепъ на сп. „Мисъл“, където бѣ изгонена всѣка трезва мисъл“. Всички тѣ били „най-големитѣ злосторници въ българската книжнина“. Тая „банда“ размножила стократно рушителитѣ и гробокопателитѣ на България, които били пълновластни господари сега въ редакции, гимназии, университети, та чакъ въ централното управление на „Просвѣтата“...

Изобщо статията гъмжи отъ акива злобни нападки къмъ безсмъртния Пенчо. И човѣкъ неволно се пита:

какъ може да се побере въ душата на виденъ поетъ толкова злъчъ!

Кирилъ Христовъ не си служи съ никакви факти и цитати отъ творчеството на Пенчо, за да се увѣримъ поне от малко, че той е толкова чудовищенъ и такъвъ голѣмъ вредителъ на българската култура!...

Съ явно болзненъ тонъ Кирилъ Христовъ подчертава своята слѣпа пристрастностъ. Не ще и дума, тая статия ще накара мнозина отъ останалитѣ почитатели на поета да направятъ преоценка на своето отношение къмъ него.

Напраздно г. Христовъ иска да ни внуши, че е мжченикъ въ България.

Нѣма да отречемъ, че Славейковъ имаше свои слабости, присъщи на всѣки човѣкъ. (Дали Кирилъ Христовъ ги нѣма по силно подчертани?) Пенчо не бѣ нито безгрѣшенъ, нито светецъ. Ние не можемъ да приемемъ неговото отношение къмъ Вазова и къмъ Захари Стоянова. Но това бѣха отдѣлни моменти отъ разностранната му писателска дѣятелностъ. Грѣшкитѣ и увлеченията му ще охвърлимъ. Обаче силата на поезията му (макаръ и тежка за разбиране, защото е напоена съ мисълъ), живостта, правдоподобността и актуелността на статитѣ му, културната му дѣятелностъ, борбата му срещу посредствеността, цѣлиятъ му духовенъ ръстъ изобщо, бѣ нѣщо изключително въ нашата литература.

Макаръ и индивидуалистъ, всѣка негова работа е пропита съ общественъ елементъ и здрава мисълъ. Славейковъ нѣма нужда отъ защитници, защото дълото му най-добре отбива всѣкакви пристрастни хули, родени отъ лични амбиции и непостигнати блѣнове...

Той е отдавна мъртавъ физически и не може съ живото си пера да отбие безотговорнитѣ нападки. И нашата болка е тамъ, че върху коститѣ на едно скъпо име се дава просторъ на хулиганството и то въ размѣръ, какквато рѣдко се срѣща въ свѣ-

КРИТИКА

ПЪТЪТЪ НА РАЗВИТИЕТО

на единъ поетъ

Последнитѣ нѣколко години особено много нашумѣ името на единъ твърде оригиналенъ поетъ: Венко Марковски.

Посрещнахме тоя младъ човѣкъ и съ любовъ, и съ изненада, и съ скептицизмъ. Сблъскването не бѣше само съ езика. Поразяваха у него темитѣ и съдържанието на пѣснитѣ. Тихи пѣсни, изпѣти, като че въ здрачъ, любовна лирика съ патриархални звуци, и тукъ тамъ, неясни хайдушки копнения, безъ очертана борческа устременостъ. Четете „Народни бигори“ и чувствувате да повѣва нѣкакъвъ дѣхъ на старинностъ, четете пѣсни съвсемъ прилични по ритмъ и форма на народното творчество, въ които сѣ изплакани народни жалби, възпѣти безименни народни герои. Имаше нѣщо въ тая стихосбирка, което за насъ бѣше „непозната страна“. Непознати ни бѣха пѣснитѣ и по езикъ, и по съдържание, и по форма, и по теми. Нѣщо ново. Но, колко е голѣмо това ново — не можамъ веднага да измѣримъ. Напраздно търсѣхме въ „Народни бигори“ пулса и огъня на времето. Това сѣ цвѣтя, откъснати напарво отъ полето, диви и цвѣтя самородни, но затова пѣкъ съ силенъ първиченъ мирисъ, съ дѣхъ на прѣхналъ за оранъ пролѣтенъ черноземъ, цвѣтя, които не подхождатъ на стѣклени вази, но които прекрасно ще стоятъ въ рѣцетѣ на напета селска мома, на гърдитѣ ѝ. Това вече е народна поезия. Народни пѣсни. И поетътъ — народенъ поетъ. Разбира се, не трѣбваше да мине много време, за да познаемъ тая „непозната страна“. Ние открийме въ „Народни бигори“ пѣсни, наситени съ съдържание, свършени по ритмъ, ритмика и художествена образностъ; открийме пѣсни съ дълбока национална колоритностъ, пѣсни, въ които формата и съдържанието се намиратъ въ идеално единство. Но това не е всичко. Дойде „Огинотъ“, съ своето ново съдържание. Съ него Венко Марковски направи скокъ и отбеляза новъ етапъ въ своето творчество. И, за щастие на поета, чувствувате не едно пригаждане на автора къмъ нови теми, а едно непосредствено и дълбоко изживяване на тѣзи теми, безъ художе-

товната литература. Ние скърбимъ не за това, че Пенчо може да изгуби нѣщо отъ пристѣпа на озлоблението — името му стои толкова високо, че злобата се разбива о голѣмото му дълго, —

а скърбимъ за Кирилъ Христовъ,

който желае така безславно своето проваляне... Такава е съдбата на ония, които сѣ изгубили всѣко чувство на мѣрка и затулятъ благороднитѣ пориви на душата си.

П. Митинъ

ствено да пострада темитѣ му. Въ „Огинотъ“ той ни даде такива прекрасни стихотворения, като „жетваритѣ“, „Айдушко либе“, „Огинотъ“, „Патриототъ“ и др. Следъ тази стихосбирка за В. Марковски се откриха нови области и теми за творчество. Сега социалнитѣ сюжети вървятъ успоредно съ историческитѣ, съ националнитѣ. Съ нея той завоюва общественъ теренъ. Отъ тукъ започна неговиятъ стремежъ да обгърне отъ всички страни живота на поробения народъ. Това продължи, макаръ и бледо, въ „Лулкина пѣсна“. Заредиха се пѣсни, като „Лѣяритѣ“, „Амалотъ“, „Тютюнберачитѣ“, „Грънчаротъ“, „Афионджитѣ“ и др. И успоредно съ тѣхъ — пѣсни за народнитѣ борци: Мише, Митре, Никола, „Гемиджитѣ“ и др. Поемитѣ „Гоце“, „Илинденъ“, сонетниятъ вѣнецъ „Пранги“, поемата „Чудна е Македония“, Така се откри пътътъ на В. М. за едно възхождение нагоре съ бързо темпо. Той смѣло отива отъ теми на теми. Нищо не остава отминато. Той е навсѣкжде, — заграбва съ две рѣце теми и сюжети отъ македонското минало, съ неговия богатъ фолклоръ, отъ македонската история, съ многото герои и събития, които тя крие, отъ македонското настояще, съ трѣпкитѣ, които обгарятъ всѣко македонско сърдце да види земята си свободна. Дори, въ това увлечение се получи известно избързване къмъ теми, които не сѣ особено типични за една поезия съ национална колоритностъ и национална тематика.

При това, може да се отбелжи, че докато въ „Огинотъ“ той направи скокъ, въ „Лулкина пѣсенъ“ В. М. не ни даде нѣщо ново. Но, затова пѣкъ тя предупреди поета, че не може съ успѣхъ да се създава поезия по предварително набелязани по планъ теми.

Общо обаче, за която и тема да се залови съ любовъ — той успѣва. Той ни даде образа на „Алтана“ — тоя идеалъ за красота у народа:

„Кой не е видѣлъ Алтана?

Кому не паметь свѣртела?

Алтана — алтанъ на гърло,

Алтана — жива приказна.“

Той ни даде „Жетваритѣ“ — една пѣсенъ, която може да се посочи за образецъ на социална наситеностъ и високо художествено постижение:

„Срѣдъ юлска жегъ отъ темни зори,
на припекъ нива превиде грѣбъ,
а сынъце огинъ надъ земя гори
и свѣтка змия наточенъ сърпъ“.

Той ни даде „Братоубиецотъ“ и „Патриототъ“ — пѣсни сатири, въ които по безпощаденъ начинъ сѣ осмѣни лъжепатриотитѣ, станали братоубийци за пари: